

מדת בדת

לע"נ הגאון ר' לוי בן רבי
גמליאל הכהן רבינוביץ זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 346 פרשת פקודי תשע"ט

חולין קא-קז

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

רק את הבשר עצמו ומה שאתה אוכל את בשרו אתה מצווה על אבר מן החי ומה ששברו אינו מותר אינך מצווה על אבר מן החי, ויש להקשות לדעת ר' יהודה מדוע צריך פסוק לומר שאבר מן החי נוהג בטמאה נאמר שאיסור אבר יחול על טמאה שהרי איסור אבר נוהג בבני נח, ויש לומר שאכן לר' יהודה איסור אבר חל על טמאה וצריך את הפסוק לדעת ר"א וכן שנינו בברייתא שר"א סובר שאבר מן החי נוהג אף בטמאה שכתוב רק חזק לבלתי אכול הדם מה שאתה מצווה על דמו אתה מצווה בו על אבר מן החי ומה שאינך מצווה על דמו אינך מצווה על אבר מן החי, וחכמים אומרים שהוא נוהג רק בטהורים שכתוב לא תאכל הנפש עם הבשר אלא רק את הבשר וכל מה שבשרו מותר אתה מצווה על אבריו ודבר שאין בשרו מותר אינך מצווה על אבריו, ור"מ סובר שאיסור אבר נוהג רק בבהמה טהורה בלבד, ורבה בר שמואל אמר בשם רב חסדא או בשם רב יוסף, ויש אומרים שרבה בר שילא אמר בשם רב חסדא או בשם רב יוסף, ויש אומרים שרבה בר שימי אמר בשם רב חסדא או בשם רב יוסף, שר"מ למד מהפסוק וזבחת מבקרך ומצאנך, ואח"כ נאמר איסור אבר מן החי.

רב גידל אמר בשם רב שנחלקו התנאים הנ"ל בישראל אך לכו"ע בן נח מוזהר על איסור אבר בטמאים וכן שנינו שכן נח מוזהר באבר מן החי על טמאים כטהורים וישראל מוזהר על טהורים בלבד, ללישנא קמא על טהורה בלבד כר"מ, וללישנא בתרא על טהורים בלבד כרבנן, ורב שיזבי מוכיח כן ממה ששנינו בעוף טמא שאם אכל אבר מן החי ממנו אינו סופג ארבעים ואין שחיטה מטהרתו ואם זה מדובר בישראל פשוט שהשחיטה לא מטהרת אלא מדובר בבני נח וא"כ משמע שכן נח אסור באבר בטמאה, ור' מני בר פטיש הקשה מהרישא לסיפא שכתוב אינו סופג א"כ אבר לא נוהג בו וכתוב שאין השחיטה מטהרת אותו והיינו לגבי האבר א"כ נוהג בו איסור אבר והוא תירץ שברישא מדובר בישראל שאינו לוקה עליו ומה שכתוב שהשחיטה לא מטהרת הכוונה לבני נח.

רב אומר שאיסור אבר מן החי הוא רק בכזית שכתוב בו אכילה ורב עמרם מקשה מהמשנה הנ"ל שאם אכל אבר מן החי ממנה אינו לוקה ואם נאמר שמדובר שאכל כזית א"כ הוא לוקה מצד כזית טמאה, ויש לבאר כדעת ר"נ שמדובר שאכל משהו מבשר גידים ועצמות שלא חייב מצד טמאה שבגידים ועצמות אין טעם אך היה חייב מצד אבר אם זה היה נוהג בישראל, ויש להוכיח ממה שאמר רב עמוד ב שאם אכל צפור טהורה בחייה בכל שהוא ובמיתתה בכזית וטמאה בין חיה בין מתה בכל שהוא א"כ להדיא כתוב שחייבים על אבר מן החי בפחות מכזית, ויש לומר שמדובר במשהו עם הבשר גידים ועצמות וחיובו מצד בריה של אבר, ויש להוכיח ממה ששנינו שאם נטל ציפור שאין בה כזית ואכלה רבי פטר ור"א בן ר"ש מחייב, ואמר ר"א שזה ק"ו שאם חייב על אבר ממנה ק"ו שחייב על כולה ואם חנקה ואכלה לכו"ע השיעור הוא כזית, ונחלקו שר"א סובר שהעוף בחייו עומד לנתחו לאברים ולכן חייב על אבר לאחר מותו גם בלי שיעור ורבי סובר שהוא לא עומד לאברים עד שחיתתו ואין כאן שם אבר אם לא הפרישו, ולכו"ע לא צריך כזית אם הוא בפני עצמו ואמר ר"נ שבמשהו מדובר שהוא שלם עם הבשר הגידים והעצמות, ויש להקשות איך יתכן שיש עוף שבכולו אין כזית בשר ואילו באבר אחד יש בו כזית עם הבשר הגידים והעצמות, אמר רב שרביא שזה יתכן בעוף קלניתא, אך קשה שכתוב בסיפא חנקה ואכלה לכו"ע חייב בכזית ובקלניתא שהוא עוף טמא לא צריך כזית לדברי רב שטמאה בין בחייה בין במותה במשהו אלא מדובר בטהור שהוא כעין העוף קלניתא שאין בו כזית בשר אך באבר אחד יתכן שיש בו בשר גידים ועצמות.

דף קא לר"ש האוכל גיד של טמאה פטור, ויש להקשות שאם ר"ש סובר שאיסור חל על איסור מדוע לא יתחייב משום גיד, ואם הוא סובר שאיסור לא חל על איסור יהיה חייב מצד טמאה שהוא קדם לאיסור גיד, ואם הוא סובר שאין בגידים נותן טעם ולא חייב משום טמאה שיתחייב משום גיד, ורבה אומר שר"ש סובר שאין נותן טעם באיסור גיד והתורה חייבה רק בטהורה שכתוב על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה והאיסור התחדש רק במי שבשרו מותר גידו אסור ולא מי שבשרו אסור וגידו אסור.

רב יהודה אומר בשם רב שלר"מ האוכל גיד של נבלה חייב שתיים ולחכמים חייב אחת וחכמים מודים באוכל גיד של עולה או של שור הנסקל שחייב שתיים והתנא הזה סובר שאמנם אין איסור חל על איסור באיסור שכולל דברים נוספים אך באיסור חמור אומרים שחל על איסור קל אם הוא כולל דברים נוספים, ואמר רבא שזה שיטת ר' יוסי הגלילי ששנינו שר' יוסי הגלילי אומר שאם טמא אכל קודש בין שהקודש טמא בין שהוא טהור חייב ואם טמא אכל טמא פטור כי הוא אכל רק דבר טמא, אמרו לו א"כ גם טמא שאכל טהור הוא טימא אותו בנגיעה, ולכאורה חכמים טוענים טענה טובה, ואמר רבא שאם נטמא הגוף ואח"כ נטמא הבשר לכו"ע חייב שאיסור הכרת קדם, ונחלקו בנטמא בשר ואח"כ נטמא הגוף שלחכמים כשהאיסור הנוסף כולל עוד דברים הוא חל שמתוך שהוא חייב על חתיכות טהורות הוא מתחייב גם על חתיכה טמאה, ור' יוסי הגלילי לא סובר שאיסור חל על איסור בכולל שלא אומרים מיגו אך הוא מודה שאיסור חמור חל כשהוא כולל עוד דברים כגון טומאת הגוף שנוסף בה כרת, ומקשה רב אשי מי אמר שטומאת הגוף חמורה יותר אולי טומאת בשר חמורה יותר כי אין לה טהרה במקוה עמוד ב ויש להקשות וכי לר' יוסי הגלילי לא אומרים איסור חל על איסור הרי שנינו שר' יוסי הגלילי אומר שאם חל יוה"כ בשבת ושגג ועשה מלאכה חייב על שבת בפני עצמה ועל יוה"כ בפני עצמו שכתוב שבת היא יום הכיפורים הוא, ור"ע סובר שחייב רק אחת, ורבין שלח בשם ר' יוסי בר' חנינא שאמנם המשנה נשנתה כך אך יש להפוך את שמות התנאים ורב יצחק בר יעקב בר גיורי שלח בשם ר' יוחנן שלדברי ר' יוסי הגלילי לפי רבין שחייב רק אחת א"כ אם שגג בשבת והזיד לגבי יוה"כ חייב אך אם הזיד לגבי שבת ושגג לגבי יוה"כ פטור, ומבאר אביי ששבת היא קבועה ועומדת אך יוה"כ תלוי בקידוש ב"ד, ורבה מקשה הרי שבת ויוה"כ נכנסים יחד אלא אמר רבא שזה היה שעת שמד שגזרו לא לשמור יוה"כ ואז שלחו מא"י שיוה"כ של שנה זו חל בשבת וכן ביארו רבין ויורדי הים כדברי רבא.

שנו בברייתא שאמרו לר' יהודה שסבר שנאסר גיד לבני נח הרי לא נאמר על כן לא יאכלו בני יעקב אלא כתוב בני ישראל ורק מסיני והלאה הם נקראו כך וא"כ זה נאמר בסיני ונכתב במקומו לדעת מאיזה טעם זה נאסר להם, ורבה מקשה הרי נאמר וישאו בני ישראל את יעקב אביהם ויש לומר שהם נקראו כך הרבה זמן אחר המעשה של הריב עם המלאך ורב אחא בר רבא מקשה א"כ מאותו זמן שנקראו כך זה יאסר להם אמר רב אשי וכי התורה נתנה פעמים פעמים הרי בזמן שנשאו את אביהם זה לא היה בשעת מעשה ולא במתן תורה.

שנו בברייתא שלר' יהודה ור"א אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאים ובין טהורים ולחכמים זה נוהג רק בטהורים אמר ר' יוחנן שהם נחלקו בפסוק רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש,

דף קב לא תאכל הנפש עם הבשר שר' יהודה ור"א למדו שבמה שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבר מן החי ובטמאים אתה גם מצווה על דמם וחכמים דרשו לא תאכל הנפש עם הבשר אלא

רבא אומר שאם נאמר שרבי סובר שמחשבת אוכלים זה מחשבה אם חשב לאכלה אבר אבר ובסוף אכלה כולה חייב, אמר אביי איך יתכן דבר שאחר יאכלנו ויהיה פטור ואדם אחד יאכלנו ויהיה חייב אמר לו רבא שכל אחד חייב לפי מחשבתו, עוד אמר רבא שאם נאמר שלר"א בן ר"ש מחשבת אוכלים היא מחשבה אם חשב לאכלה מתה ואכלה חיה פטור, ואביי מקשה איך יתכן שאילו אחר יאכל הוא יהיה חייב ואדם זה יהיה פטור, אמר רבא שכל אחד לפי מחשבתו.

ר' יוחנן אומר שהפסוק לא תאכל הנפש עם הבשר נאמר על אבר מן החי והפסוק ובשר בשדה טריפה לא תאכלו מדבר על בשר מהחי ובשר מהטריפה, ור"ל אומר שהפסוק לא תאכל הנפש מדבר על אבר מן החי ובשר מן החי, והפסוק ובשר בשדה טריפה נאמר על בשר מהטריפה, ואם אכל אבר מהחי ובשר מהחי יחד לר' יוחנן חייב שתיים שלמדו משני פסוקים ולר"ל חייב אחד ואם אכל בשר מהחי ובשר מהטריפה לר' יוחנן חייב אחד שלמדו אותם מפסוק אחד ולר"ל חייב שתיים שלמדו אותם מב' פסוקים, ולכו"ע כשאכל אבר מהחי ובשר מהטריפה חייב שתיים,

דף קג ויש להקשות ששנינו שאם אכל אבר מהחי מהטריפה שלר' יוחנן חייב שתיים ולר"ל חייב רק אחת, ולר' יוחנן זה מובן אך לר"ל מדוע חייב רק אחד אמר רב יוסף שמה שאמר ר"ל שחייב שתיים זה בשתי בהמות, ובבהמה אחת לר"ל חייב רק אחת ולר' יוחנן חייב שתיים, ומבאר אביי שנחלקו בבהמה אחת שנטרפה עם יציאת רובה וסובר ר' יוחנן שבהמה עומדת בחייה לאברים לנתחה וא"כ איסור אבר ואיסור טריפה באו יחד ולר"ל בהמה בחייה לא עומדת לאברים ולכן איסור אבר לא על איסור טריפה, עוד יש לומר שלכו"ע בהמה בחייה לא עומדת לאברים ונחלקו שלר' יוחנן איסור אבר החמור חל על איסור טריפה ולר"ל איסור אבר לא חל על איסור טריפה, ועוד יש לומר שלכו"ע בהמה בחייה עומדת לאברים ומדובר שהיא נטרפה אח"כ ונחלקו שלר' יוחנן איסור טריפה חל על איסור אבר אחר מות הבהמה ולר"ל איסור טריפה לא חל על איסור אבר אלא הוא תלוי ועומד עד שתשחט הבהמה, ורבא מבאר שמדובר שתלש ממנה אבר והיא נעשתה טריפה בכך ולר' יוחנן בהמה בחייה לא עומדת לאברים ועדיין לא חל איסור אבר קודם שנתלש ולכן איסור אבר ואיסור טריפה חלו יחד, ולר"ל בהמה בחייה עומדת לאברים ולכן איסור אבר קדם ולא חל עליו איסור טריפה.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שאם אכל חלב מהחי מהטריפה חייב שתיים אמר לו ר' אמי מדוע אינך אומר שלש וכן אמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן שהאוכל חלב מהחי מהטריפה חייב שלש, ולכאורה נחלקו כשהבהמה נטרפה עם יציאת רובה שר' אבהו ור' אמי סברו בהמה בחייה עומדת לאברים ואיסור חלב אבר וטריפה חלו בלידתה, והסובר שחייב שתיים סובר שבהמה בחייה לא עומדת לאברים ואיסור אבר שבא רק כשנתלש לא חל על איסור חלב וטריפה, ועוד יש לומר שלכו"ע בהמה בחייה לא עומדת לאברים ונחלקו שלר' אבהו ור' אמי איסור אבר חל על איסור חלב וטריפה ולר' חייא איסור אבר לא חל על חלב וטריפה, עוד יש לומר שלכו"ע בהמה בחייה עומדת לאברים והבהמה נטרפה אח"כ ונחלקו שלר' אבהו ור' אמי איסור טריפה חל על איסור אבר כמו שהתורה אמרה שאיסור נבלה חל על חלב וא"כ גם איסור טריפה חל על חלב, ור' חייא סובר שחייב רק על חלב **עמוד ב** שהתורה התירה אותו מכללו בחיה אך אבר שלא הותר מכללו לא יחול עליו איסור טריפה.

רב דימי בא מא"י ואמר שר"ל שאל את ר' יוחנן מה הדין אם חילק כזית מאבר מן החי בחוץ ואכל כל אחד מהם לחוד ור' יוחנן אמר שפטור, שאל ר"ל מה הדין אם חלקו בפיו שבלעו לחצאיו אמר ר' יוחנן שחייב ורבינן אמר שאם חלקו בחוץ לכו"ע פטור ואם חלקו בפנים לר' יוחנן חייב כי גרונו נהנה בכזית ולר"ל פטור כי צריך אכילה במעיו ואין כאן אכילה אחת ואמר רב כהנא שלר"ל חייב רק באבר זעיר שיש בו בשר גידים ועצמות ולא לועסים אותו ובלעו כאחד, ור"א סובר שגם אם חלקו בחוץ חייב כי חסר בו רק קריבה וזה לא כמחוסר מעשה.

ר"ל אומר ששיעור כזית באכילת איסור הוא חוץ ממה שבין השיניים ולר' יוחנן מצטרף גם מה שבין השיניים ורב פפא אומר

שהם לא נחלקו במה שבין השיניים שמצטרף והם נחלקו במה שבין החניכיים שלר' יוחנן זה מצטרף כי יש הנאת גרונו בכזית, ור"ל סובר שצריך שיעור אכילה במעיו.

ר' אסי אומר בשם ר' יוחנן שאם אכל חצי זית והקיא וחזר ואכל חצי זית אחר חייב שהרי גרונו נהנה בכזית ור"א שאל את ר' אסי מה הדין אם אכל חצי זית והקיא וחזר ואכל אותו, ולכאורה אם הספק הוא אם זה עיכול או לא צריך להסתפק בכזית, אלא הספק הוא האם הולכים אחר גרונו והיה כאן אכילת כזית או שהולכים אחר מעיו ואין שיעור כזית במעיו ולכאורה ניתן לפשוט מדברי ר' אסי עצמו שנהנה גרונו בכזית, ויש לומר שר' אסי שכח את משנתו ור"א בא להזכיר לו והוא שאל אותו מדוע הוא אמר שאכל חצי זית נוסף הרי באותו זית עצמו יהיה חייב ונלמד מזה שני דברים שזה לא עיכול וגם שהולכים אחר הנאת גרונו בכזית, ור' אסי שתק ואמר לו ר"א מופת הודר וכי לא אמרת את זה לפני ר' יוחנן פעמים רבות והוא אמר שגרונו נהנה בכזית.

פרק כל הבשר

משנה אסור לבשל את כל הבשר בחלב מלבד בשר דגים וחגבים, אין להעלות בשר עם גבינה על השולחן מלבד בשר דגים וחגבים,

דף קד מי שנדר מלאכול בשר מותר לו בבשר דגים וחגבים. **גמרא** משמע שעוף אסור מהתורה וזה לא כר"ע שסובר שבשר חיה ועוף בחלב אינו מהתורה, אך קשה שכתוב בסיפא שהנודר מבשר מותר בבשר דגים וחגבים וזה כדעת ר"ע שדבר שהשליח נמלך עליו הוא נקרא מינו, ששנינו שמי שנדר מירק מותר לו לאכול דילועים ור"ע אסר ואמרו לר"ע הרי אדם אומר לשליחו קנה לי ירק והוא אומר לא מצאתי אלא דילועים משמע שהם לא ירק אמר ר"ע אדרבה הרי הוא לא אמר מצאתי רק קטנית אלא משמע שדילועים הם בכלל ירק ולא קטנית וא"כ יוצא שהרישא במשנה זה כרבנן והסיפא כר"ע, ורב יוסף אומר שהמשנה היא דעת רבי והוא סבר כרבנן לענין בשר עוף בחלב והוא סבר כר"ע לענין הנודר מבשר, ורב אשי אומר שהמשנה היא כר"ע והביאור במשנה הוא שכל הבשר אסור בחלב יש ממנו שאסור מהתורה ויש שאסור רק מדרבנן חוץ מבשר דגים וחגבים שאינו אסור אף מדרבנן.

המשנה אסרה להעלות בשר עם גבינה על השולחן ומדייק רב יוסף שבשר עוף בחלב הוא מהתורה כי אם הוא מדרבנן הרי האיסור להעלות עם גבינה על השולחן בבשר בהמה עצמו הוא רק גזירה וא"כ איך יגזרו גם בבשר עוף שזה גזירה לגזירה, ששנינו שחלת חו"ל נאכלת **עמוד ב** עם זר על שולחן אחד והיא ניתנת לכל כהן שירצה, ולא גזרו שהזר יאכל בחלה מדרבנן, אמר אביי שאם מדובר שהחלה של חו"ל היא בארץ שיש לגזור משום חלת הארץ ולא גוזרים והיינו לומדים לענין עוף עם גבינה אך בחו"ל לא שייך לגזור משום א"י ואילו לגבי עוף עם גבינה יש לגזור שאם נתיר להעלות עוף עם גבינה יבוא להעלות בשר בהמה שאסור מדאורייתא, ורב ששת דוחה שהעלאה על השולחן זה מדרבנן שהרי זה צונן בצונן ואמר אביי שיש לגזור שמא יעלהו על השולחן באלפס רותח, אך קשה שזה כלי שני שאינו מבשל, אלא גזרו שמא יעלהו באלפס שהוא כלי ראשון.

משנה לב"ש מותר להעלות עוף עם גבינה על השולחן אך לא לאכלו עם גבינה ולב"ה העוף לא עולה ולא נאכל עם גבינה ואמר ר' יוסי שזה מהקולות של ב"ש על ב"ה ומדובר בשולחן שאוכל עליו אך בשולחן שמסדרים עליו את התבשיל יכול לתת עוף עם גבינה זה בצד זה ואינו חושש. **גמרא** לכאורה ר' יוסי הוא כת"ק ואין לומר שנחלקו על אכילתם שלת"ק נחלקו בהעלאה ולא באכילה ואמר ר' יוסי שגם באכילה ב"ש מקילים שהרי שנינו שר' יוסי אמר שיש ששה דברים מקולי ב"ש ואחד מהם שהעוף עולה עם גבינה על השולחן ואינו נאכל אלא שהמשנה אומרת שת"ק הוא כדברי ר' יוסי שהאומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם שכתוב ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי.

אגרא חמיו של ר' אבא שנה שניתן לאכול עוף עם גבינה בדרך הפקר בלי זהירות והוא שנה ואמר שהכוונה היא שלא צריך נטילת ידים וקינוח הפה ביניהם, פעם הגיע רב יצחק בר רב משרשיא לרב אשי והביאו לו גבינה והוא אכל ואח"כ הביאו לו

בשר ולא נטל ידיו ביניהם אמרו לו הרי אגרא שנה שעוף וגבינה נאכלים בהפקר משמע שבשר בהמה לא נאכל בלי נטילה אמר להם שזה רק בלילה אך ביום כשרואים שלא נדבק כלום מותר לאכול בלי נטילה.

שנו בכרייתא שלב"ש מקנח בין גבינה לבשר, ולב"ה מדיח, **דף קה** אין לפרש שלב"ש מספיק קינוח פה ואין צורך להדיח ידיו ולב"ה רק מדיח ולא מקנח, שא"כ קשה שמה שר' זירא אמר שקינוח פה הוא רק בפת זה לדעת ב"ש ואם נפרש שב"ש אמרו שמקנח פיו ולא צריך להדיח ולב"ה צריך גם להדיח א"כ יוצא שגם זה מקולי ב"ש וחומרי ב"ה ולא שנינו את זה בכלל הדברים שהם מקולי ב"ש וחומרי ב"ה, אלא יש לפרש שב"ש אמרו שמקנח והוא הדין שמדיח וב"ה אומרים שמקנח והוא הדין שמדיח ואין מחלוקת ביניהם.

מה שאמר ר' זירא שקינוח הוא בפת מדובר בפת חיטים ולא בשל שעורים וגם בשל חיטים מדובר בפת צוננת אך פת חמה לא מועילה לקינוח כי הוא רך ונדבק בחיך, ודוקא פת רכה מועילה לקינוח אך פת קשה לא מועילה לקינוח שהיא מתפוררת כשל שעורים, אך להלכה קינוח מועיל בכל מאכל מלבד קמח תמרים וירקות.

רב אסי שאל את ר' יוחנן כמה זמן יש להמתין בין בשר לגבינה אמר לו שאין צריך להמתין כלום, ויש להקשות שרב חסדא אמר שאם אכל בשר אסור לאכול גבינה ואם אכל גבינה מותר לאכול בשר אלא יש לפרש שרב אסי שאל כמה יש להמתין לבשר וענה ר' יוחנן שאין צריך להמתין כלום.

רב אחא שאל את רב חסדא האם יש ליטול את הבשר שבין השינים כשרוצה לאכול גבינה והוא קרא עליו את הפסוק הבשר עודנו בין שיניהם.

מר עוקבא אמר שלענין זה הוא כחומץ בן יין לעומת אביו שאביו חיכה לאכילת גבינה אחר אכילת בשר מעת לעת ואילו הוא כשאכל בשר בסעודה אחת הוא אכל גבינה בסעודה אחרת.

שמואל אמר שהוא כחומץ בן יין לענין בקורת בנכסיו שאביו היה מסייר בנכסיו פעמיים ביום ואילו הוא מסייר רק פעם אחת, ושמואל לשיטתו שהוא אמר שמי שמסייר נכסיו כל יום מוצא סלע, ואב"י סייר בנכסיו כל יום אחד הוא פגש את האריס שלו נושא משא עצים לגנבם אמר לו למי אתה לוקח אותם אמר לו לביתך אמר לו אב"י כבר הקדימוך חכמים, ורב אסי סייר בנכסיו כל יום והוא אמר לעצמו היכן כל הסלעים שאמר שמואל יום אחד הוא ראה שהמים עלו על גדותיהם והולכים לשטוף את שדותיו והוא לקח את גלימתו ונתן אותה במקום השטפון והרים בקולו ובאו אנשים לעזור לו לסתום שם והוא אמר לעצמו מצאתי את כל הסלעים של שמואל.

רב אידי בר אבין אמר בשם רב יצחק בר אשיאן שנטילת מים ראשונים זה מצוה ומים אחרונים זה חובה ויש להקשות ששנינו שמים ראשונים ואחרונים חובה ואמצעיים רשות, ויש לומר שבמקום ששנו רשות מצוה נקראת חובה לגבי רשות.

שנו בכרייתא הנ"ל שנוטלים מים ראשונים בין על גבי הקרקע בין על גבי כלים ומים אחרונים נוטלים רק לכלי ויש שאמרו שלא נוטלים אחרונים על גבי קרקע והחילוק בין הלשונות שלישנא קמא לא נוטלים על קסמים שעל הקרקע שהם לא כלי וללישנא בתרא ניתן ליטול עליהם כי זה לא על הקרקע, ניתן ליטול מים ראשונים בין בחמים בין בצונן אך מים אחרונים רק בצונן כי החמים מפעפעים בידיים ואינם מעבירים את הזוהמא, ורב יצחק בר יוסף אמר בשם ר' ינאי שנוטלים מים ראשונים בחמים רק כשאין היד סולדת בהם, **עמוד ב** אך לא נוטלים במים שהיד סולדת בהם, ויש ששנו את דברי רב יצחק על הסיפא שלא נוטלים מים אחרונים בחמים דוקא כשהיד סולדת בהם אך כשאין היד סולדת מותר ליטול בהם, ולפ"ז ניתן ליטול מים ראשונים בחמים אף כשהיד סולדת בהם.

ר"צ אומר שאמצעיים רשות רק בין תבשיל לתבשיל אך בין תבשיל לגבינה הם חובה.

רב יהודה בר רב חיאי אמר שמים אחרונים חובה כי יש בידי מלח סדומית שהיא מסמאה את העינים ואמר אב"י שהיא מצויה

רק בשיעור קורט בכור שלם, ורב אחא בר רבא שאל את רב אשי מה הדין בשאר מלח אמר רב אשי שאין צורך ליטול ידיו.

אמר אב"י שבתחילה הוא חשב שלא נוטלים מים אחרונים על הקרקע מפני הזוהמא אך רבה אמר לו שזה מפני ששורה עליהם רוח רעה, עוד אמר אב"י שבתחילה הוא חשב שמה שלא לוקחים דבר מהשולחן מלפני אדם שאוחז בכוס לשתות שמה יהיה קלקול בסעודה שאותו אדם חפץ בדבר והוא יסתכן אך רבה אמר שהטעם לכך הוא שזה קשה לרוח צרדא ואסור רק כשלוקח ואינו מחזיר אך אם הוא מחזיר מותר, ונאסר רק אם הוא מוציא מתוך ד' אמות של השולחן אך אם הוא מניח תוך ד' אמות מותר ודוקא כשהוא לוקח דבר שצריך לסעודה אך מותר לקחת דבר שאינו צריך לסעודה, ומר בר רב אשי הקפיד אפילו על מכתש עם בוכנה של תבלין שהם צורך הסעודה, עוד אמר אב"י שמתחילה הוא חשב שמה שמלקטים את הפירורים זה בגלל נקיות אך רבה אמר לו שזה בגלל שכשמבזים את הפירורים זה סגולה לעניות שהיה אדם ששרר העניות היה מחזר עליו ולא הצליח עמו כי הוא היה מקפיד על פירורים יום אחר הוא כרך לאכול פת מעל עשבים שבמרעה ואמר אותו שר עכשיו הוא נפל לידי אך אחר אכילתו הוא לקח מעדר ועקר את העשבים וזרקם לנהר אמר אותו שר אוי לי שאותו אדם הוציאני מביתו, עוד אמר אב"י שמתחילה הוא חשב שלא שותים את הקצף של השכר מפני שזה מאוס אך רבה אמר לו שזה גורם לריריים של החוטם, לשתותו זה קשה לריריים ולנפח בו זה קשה לראשו ואם דוחהו לצדדים זה גורם לעניות, ותקנתו היא להשקיע אותו וריריים של יין משקיעים בשכר ושל שכר משקיעים במים אך לשל מים אין תקנה וכמו שאומרים שאחרי העני הולכת העניות.

עוד אמר אב"י שמתחילה הוא חשב שמה שלא אוכלים מאגודה שאגד הגנן כי זה נראה כרעבתנות אך רבה אמר לו שזה גורם שכשפים יבואו עליו, ורב חסדא ורבה בר רב הונא נסעו בספינה ונכרית אחת בקשה לשבת עמם והם לא הסכימו והיא אמרה משהו והעמידה את הספינה והם אמרו משהו והספינה המשיכה בהילוכה אמרה להם מה אעשה לכם שאתם לא מקנחים מחרס ואינכם הורגים כינה על בגדיכם ואינכם אוכלים מאגודה שאגד הגנן,

עוד אמר אב"י שמתחילה הוא חשב שלא אוכלים מירק שנפל על פת כי הוא מאוס אך רבה אמר לו שזה גורם לריח הפה, עוד אמר אב"י שבתחילה הוא חשב שלא יושבים תחת מרזב בגלל מה שנשפך אך רבה אמר לו ששם מצויים מזיקים, וכמו המעשה שהיו סבלים שנשארו חבית יין והם רצו לנוח והניחו את החבית תחת מרזב והיא פקעה והם באו למר בר רב אשי והוא הוציא שופרות לנדות את המזיקים הללו והמזיק בא אליו והוא שאל אותו מדוע הזקת את החבית ואמר המזיק שהם הניחו אותו באזני אמר לו מה עשית במקום שמצוים רבים לך שלם לו אמר המזיק קבע לי זמן וכשהגיע הזמן הוא התעכב וכשבא אמר לו מר בר רב אשי מדוע לא באת בזמן אמר המזיק שכל דבר שצורר וחתום אין לנו רשות לקחת ממנו עד שאנו מוצאים דבר הפקר.

עוד אמר אב"י שבתחילה הוא חשב ששופכים את המים שבראש הכד בגלל הקסמים שיש שם אך רבה אמר שזה בגלל שיש שם מים רעים, וכמו המעשה של בן שדים שהיה משרת את רב פפא פעם אחת כשהוא הלך להביא מים מהנהר הוא התעכב וכשבא שאלוהו מדוע התעכבת והוא אמר שהוא חכה עד שיעברו המים הרעים,

דף קו וכשראה שהם מקפידים לשפוך מים משפת הכד אמר להם אם הייתי יודע שאתם זהירים בכך לא הייתי מתעכב.

רב דימי בא מא"י ואמר שקרה מקרה שהאכילו בשר חזיר למי שלא הקפיד על נטילת מים ראשונים והיה מקרה שלא הקפידו על מים אחרונים והוציאו אשה מבעלה, ורבין בא ואמר שבגלל מניעה ממים ראשונים האכילו בשר נבלה ובגלל מניעה ממים אחרונים הרגו נפש, ור"נ בר יצחק נתן סימן שרב דימי הוציא ורבין הרג, ור' אבא שנה כרב דימי במים ראשונים ורכיבן במים אחרונים.

חזקיה אומר שלא נוטלים בחמי האור ור' יוחנן אומר שנוטלים בהם ואמר ר' יוחנן שהוא שאל את ר"ג בן רבי שהיה אוכל

טהרות אחר נטילה בחמי האור והוא אמר שכל גדולי הגליל עושים כך ובחמי טבריה לחזקיה לא נוטלים בהם אך מטביל בהם את ידיו ור' יוחנן אומר שטובל בהם כל גופו אך לא פניו ידיו ורגליו, ולכאורה אם זה מועיל בטבילת כל גופו ק"ו שיועיל לטבילת ידיו ואמר רב פפא שאכן במקומם לכו"ע מותר ואם לקח מהם בכלי לכו"ע אסור ונחלקו כשיש הפסק בחריץ שיוצא מחמי טבריה ואין בו שיעור של מקוה שלחזקיה גזרו באותו חריץ משום כלי ולר' יוחנן לא גזרו בו משום כלי.

רב אידי בר אבין אומר בשם רב יצחק בר אשיאן שתקנו נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה ועוד שיש בזה מצוה, ומבאר אבוי מצוה לשמוע דברי חכמים ורבא אומר מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך שדרש בפסוק וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים שמכאן סמכו חכמים לנטילת ידים מהתורה, ורבא שאל את ר"נ איך למדו ממשמעות וידיו לא שטף במים שמשמע שאם שטף הוא טהור הרי צריך טבילה, ויש לפרש שהכוונה היא שאחר שלא שטף טמא.

ר"א אומר בשם רב הושעיא שנטילת ידים לפירות הוא רק משום נקיות וחשבו שאף שזה לא חובה אך זה מצוה ורבא אמר שזה לא חובה ולא מצוה אלא רשות ולא כדברי ר"נ שאמר שהנוטל ידיו לפירות הוא מגסי הרוח, ורבה בר בר חנה אמר שהוא שימש את ר' אמי ור' אסי והביאו לפניהם כלכלת פירות והם אכלו ממנה ולא נטלו ידיהם והם לא נתנו לי ממנה וכל אחד בירך לעצמו, ומוכח מזה שאין נטילת ידים לפירות, ועוד מוכח שלא מזמנים על פירות, ועוד מוכח ששנים שאכלו מצוה שהם יתחלקו וכן שנינו שנים שאכלו מצוה להיחלק ודוקא כששניהם סופרים אך אם אחד סופר ואחד בור הסופר מברך והבור יוצא ממנו.

שנו בברייתא שנטילת ידים לחולין היא עד הפרק שבאצבע ולתרומה עד הפרק שביד **עמוד ב** וקידוש ידים ורגלים במקדש הוא עד הפרק וכל מה שחוצץ בטבילת גופו חוצץ גם בנטילת ידיו לחולין וכן לקידוש ידים ורגלים במקדש, ורב היה מראה בידי עד כאן נטילה לחולין עד כאן לתרומה שצריך יותר, ושמואל אומר עד כאן בין לחולין בין לתרומה להחמיר בשניהם עד גב היד, ורב ששת אומר עד כאן בין לחולין בין לתרומה להקל בשניהם ובר הדיא אמר שהוא שימש את ר' אמי והוא אמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה להחמיר ולא בגלל שהיא היה כהן שהרי רב מיאשא בן בנו של ריב"ל היה לוי והוא גם החמיר בין לחולין בין לתרומה.

רב אומר שאדם יכול ליטול ידיו שחרית ולסמוך עליהם כל היום וכן אמר ר' אבינא

דף קז לבני בקעת ערבות שכיון שלא מצוי להם מים הם יכולים ליטול ידיהם בבוקר ולסמוך על כך כל היום, ויש אומרים שזה מועיל רק בשעת הדחק ולא כרב ויש אומרים שהוא היה מתיר אף שלא בשעת הדחק וכדעת רב.

רב פפא אומר שצינור ששופכים לו מים ע"י דלי לא נוטלים ממנו ידים כיון שזה לא מגיע מכח אדם אך קרוב לדלי שזה בא מכח אדם יכול ליטול שם ידיו, ואם הדלי נקוב בכונס משקה שאז יש ניצוק וחיבור בינו לנהר יכול לטבול בו את ידיו.

רבא אומר שכלי שניקב בשיעור שנכנס משקה בנקב לא נוטלים בו ידים, עוד אמר רבא שכלי שאין בו רביעית לא נוטלים בו ידים, ויש להקשות שרבא עצמו אמר שכלי שאינו מחזיק רביעית לא נוטלים בו ידים משמע שאם הוא מחזיק רביעית אף שאין בו רביעית נוטל בו ידיו ויש לומר שלאחד לא מועיל אם אין בו רביעית אך לשנים מועיל אם היה בו רביעית ונטל בו ידים שזה בא משיוורי טהרה וכמו ששנינו שמי רביעית נוטלים לידים לאחד ואפילו לשנים.

רב ששת אמר לאמימר האם אתם מקפידים בנטילה בכלי אמר לו כן, שאל אותו אם מקפידים על מראה המים אמר לו כן, שאל אותו אם מקפידים על שיעור אמר לו כן, וללישנא בתרא אמימר אמר שמקפידים על כלי ומראה אך לא על שיעור כמו ששנינו שנוטלים ממי רביעית לאחד ואפילו לשנים, אך יש לדחות ששם זה בא משיוורי טהרה, רב יעקב מנהר פקוד תיקן נטלה זכוכית בשיעור רביעית, ורב אשי תיקן בהוצל כלי חרס שמחזיק רביעית.

רבא אומר שיכול ליטול ידיו במגופת חבית שתקנה לנטילה וכן שנינו שמגופת חבית שתקנה נוטלים ממנה ידים וכן אם תיקן חמת וכפישה נוטלים מהם ידים אך שק וקופה אף שהם מקבלים מים לא נוטלים מהם.

יש להסתפק אם ניתן לאכול במפה בלי נטילה האם יש לחשוש שמא יגע או לא, ויש להוכיח ממה ששנינו שכשנתנו לר' צדוק אוכל פחות מכביצה הוא נטל אותו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו משמע שאם זה היה כביצה לא היה מועיל נטילה במפה וצריך נטילת ידים, ויש לדחות שכביצה צריך סוכה וברכה אחריו, אך מועיל מפה שלא יצטרך נטילת ידים, ויש להוכיח ששמואל ראה שרב אכל במפה **עמוד ב** והוא שאל אותו וכי עושים כך אמר לו רב דעתי קצרה מלגעת באוכל, וכשעלה ר' זירא הוא ראה שר' אמי ור' אסי אכלו בכריכת ידיהם בחמתות בלויים והוא שאל אותם וכי אנשים גדולים כמותכם יטעו בדברי רב ושמואל הרי רב אמר שדעתו היתה קצרה אך לר' זירא נשמט מה שאמר רב תחליפא בשם שמואל שהתירו מפה לאוכלי תרומה ולא לאוכלי טהרות ור' אמי ור' אסי היו כהנים.

הסתפקו אם האוכל ממי שמאכיל אותו צריך ליטול ידיו ויש להוכיח ממה שרב הונא בר סחורה שימש את רב המנונא והוא חתך לו חתיכת בשר והוא אכל והוא אמר לו שלולא שאתה רב המנונא לא הייתי מאכיל אותך ולכאורה זה בגלל שהוא זהיר ואינו נוגע, ויש לדחות שהוא זריו ונטל ידיו קודם לכן, ויש להוכיח ממה שאמר ר' זירא בשם רב שאדם לא יתן פרוסה לפיו של השמש אלא אם הוא יודע שנטל ידיו קודם ושמש מברך על כל כוס וכוס אך אינו מברך על כל פרוסה ופרוסה ולר' יוחנן הוא מברך על כל פרוסה ופרוסה ורב פפא אמר שלא נחלקו רב ור' יוחנן אלא שאם יש אדם חשוב דעתו לאכול כל צרכו כי הוא נותן לו וכשאין אדם חשוב יברך על כל פרוסה ומה שכתוב שיעוד שנוטל ידיו יש לפרש שהשמש טרוד והוא שוכח ויבא לגעת באוכל.

שנו בברייתא שלא יתן פרוסה לשמש בין שהכוס בידו בין שהיא בידו של בעה"ב שמא יהיה קלקול בסעודה ושמש שלא נטל ידיו אסור לתת פרוסה לתוך פיו.

הסתפקו אם המאכיל צריך ליטול ידיו או לא ויש להוכיח ממה ששנה מנשה שרשב"ג אומר שאשה מדיחה ידה אחת במים ונותנת פת לבנה הקטן ואמרו על שמאי שלא רצה להאכיל בידו אחת ביו"כ וגזרו עליו להאכיל בשתי ידיו, ואבוי דוחה ששם זה משום שד שיבתא כשלא נטלו שחרית, ויש להוכיח שאבוי של שמואל ראה ששמואל בוכה ושאלו מדוע אמר לו שמואל שרבו הכהו אמר לו מדוע אמר שמואל שהוא טען מדוע הוא האכיל את בנו בלי נטילה אמר לו אביו מדוע לא נטלת אמר לו וכי הוא יאכל ואני אטול, אמר שמואל לא רק שאינו לומד אלא הוא מכה, ולהלכה האוכל ממאכיל צריך ליטול ידיו והמאכיל לא צריך ליטול ידיו.

משנה אדם יכול לצרור בשר וגבינה במטפחת אחת אך יקפיד שהם לא יגעו זה בזה ורשב"ג אומר ששני אכסנאים יכולים לאכול על שולחן אחד זה בשר וזה גבינה ולא חוששים שיגעו. **גמרא** יש להקשות מה החשש כשהם נוגעים הרי זה צונן בצונן, ואבוי אמר שאמנם לא צריך לקלוף אך צריך הדחה.

רב חנן בר רב אמי אומר בשם שמואל שרשב"ג מתיר רק באינם מכירים זה את זה אך במכירים זה את זה אסור, וכן שנינו שרשב"ג אומר שאם שני אכסנאים התארחו בפונדק אחד זה מהצפון וזה מהדרום זה מביא חתיכת בשר וזה מביא גבינה ואינם חוששים ואסרו רק בתפיסה אחת יחד, וקשה הרי כך אסור גם בלי שולחן, אלא הכוונה כמו תפיסה אחת ורב יימר בר שלמיא שאל את אבוי מה הדין בשני אחים שמקפידים זה על זה אמר לו אבוי יאמרו כל הסריקים אסורים וסריקי בייתוס מותרים וכי זה ישתנה מאיש לאיש אך קשה לשיטה שאוסרת במה שאמר ר' אסי בשם ר' יוחנן שמי שיש לו רק חלוק אחד מותר לכבסו בחוה"מ.